

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vilka effekter har sång och sånglekar på barnen i skolan?

Johanna Forsberg

LAU350

Handledare: Tobias Pettersson

Rapportnummer: VT07-1190-09

Abstract

Forsberg, Johanna: *Vilka effekter har sång och sånglekar på barnen i skolan?*
Examensarbete om 10 poäng på lärarprogrammet, Göteborgs universitet, VT 2007.

Nyckelord: Barn, musik, sång, rörelse, lek.

Syftet med denna uppsats är att undersöka om sång och sånglekar har någon effekt på barn i skolan. Vilka emotionella effekter har sång och sånglekar på barn i skolan? Finns det någon tidpunkt på dagen då det är bäst att ha musikinslag? Påverkar det barnens uthållighet? Gynnar det deras lärande? Litteraturen som styrker och ligger till grund för arbetet tar upp musikens påverkan på barn och deras utveckling.

Jag har observerat en verksamhet med utgångspunkt från materialet *Sally säl* som innehåller sånger med mycket rörelser. Samt *Musik – för stora och små barn* där jag har använt mig av ett par rörelsesånger. Barnen hade 10-15 minuter musikinslag varje dag. Metoden har byggts på ostrukturerade intervjuer. Detta kompletterades med en kombination av en så kallad osystematisk observation och deltagarobservation.

Frågeställningen om vilka emotionella effekter som uppstår fick många innehållsrika svar. Den vanligaste effekten som barnen beskrev var glädje. Barnen upplevde musikinslagen som lustfyllda. Ett par författare som tar upp det lustfyllda lärandet är Jernström och Lindberg (1995). De drar slutsatsen att barn stärker sin självkänsla när de lyckas med enkla saker, som att ha musik. Barnen blev glada av att ha musikinslag där de fick sjunga och dansa. De blev även pigga och upplevde därför att de kunde jobba bättre efter musiken. Enligt Lpo 94 ska skapande arbete och lek vara väsentliga delar i det aktiva lärande.

Barn i åldrarna 6-9, har mycket spring i benen och behöver få röra på sig för att orka med en lång skoldag. Genom att ha musiksamlingar på 10-15 minuter varje dag orkar barnen att sitta still längre och orka jobba under lektionen som kommer. På det sättet gynnar musiksamlingarna alla ämnen eftersom barnen orkar vara mer aktiva efter en stund med rörelse. Det är viktigt att barn redan från tidig ålder får en positiv bild av rörelse såsom dans, idrott och annan motion. Får de en negativ bild av det kan det leda till att de väljer bort allt som har med rörelse att göra för resten av livet. Genom att sjunga och dansa med väldigt enkla steg känner barn att de lyckas och då stärks självkänslan. Barn med bra självkänsla är barn som vill lära sig mer och som blir motiverade och lyckliga av sina framgångar.

Jag är nöjd med arbetet och resultatet det gav. Och det viktigaste av allt var att barnen hade roligt.

Innehållsförteckning

Abstract	
Innehållsförteckning	3
1. Inledning	4
Pilotstudie	4
2. Syfte och frågeställningar	5
3. Lpo 94 & Lpfö 98	5
4. Teori	8
4.1 Kort presentation av teorin	8
4.2 Tidigare forskning	8
4.2.1 Lek och fantasi	8
4.2.2 Rörelselekar och barns utveckling	10
4.2.3 Musik och språklig utveckling	13
5. Metod och material	14
5.1. Intervju	14
5.2 Observationer	15
5.3 Etik	15
6. Resultat	16
6.1 Verksamhetsbeskrivning	16
6.2 Intervju och observation	19
6.3 Återkoppling till teorin	21
7. Sammanfattning	23
7.1 Summering	23
7.2 Metodval	24
7.3 Konsekvenser för framtida forskning och arbete inom musik	25
Källor och litteratur	26
Muntliga källor	26
Litteratur	26
Bilagor	27
– Intervjufrågor till barnen	
– Brev till föräldrar om intervju	

1. Inledning

Efter 4 år och med nästan 200 poäng på lärarutbildningen har mitt intresse för barn och musik bara blivit större och större. Jag har i alla mina arbeten och uppsatser haft en röd tråd som ligger till bra grund för denna uppsats. Jag har alltid tyckt om att jobba med barn och musik och jag vet av egen erfarenhet att musik kan spela en stor roll i ett litet barns liv, den bästa referensen är jag själv. När jag var liten var mitt piano min stora tröst i alla lägen. När jag var arg spelade jag av mig min ilska och det hördes i mitt pianospel på vilket humör jag var. Jag sjöng i både kör och sångpedagog och fick även där avreagera mig på många olika sätt. Men det viktigaste av allt var att jag alltid hade sång och musik om jag var ledsen eller bara trött på allt annat. Sång och musik har för mig varit ett stort stöd under jobbiga perioder i livet. Det har gett mig så mycket på många olika sätt. Jag fick känna att jag kunde klara av saker, när jag stod på scenen och sjöng solo, och jag fick känna mig duktig när jag fick stora applåder efteråt. Jag fick kämpa med jobbiga noter men vad bra det blev när jag lyckades. Jag lärde mig att det fanns fler än jag som ville sjunga och jag tackade ofta nej till solosånger så att någon annan skulle få chansen.

Sång och musik är, och har alltid varit, en stor glädje och även ett stöd för mig i livet. Musiken har lärt mig mycket och det viktigaste av allt är att alla kan lyckas inom musik och sång, alla kan klara av att spela något. Det är så viktigt för självkänslan att få lyckas, speciellt när man är liten. Det är då grunden för många tankar läggs och kan vi påverka barnen där ska vi absolut ta chansen att göra det! En viktig sak i skolan och på fritids är att barn ska orka med långa dagar. De ska jobba med olika ämnen och koncentrera sig för att förstå vad fröken säger. För att lyckas med detta måste barnen få motivation och energi för att orka.

När jag gick i skolår nio hade jag sångstunder med de yngre barnen på skolan, under mina håltimmar. Det var ett roligt och nyttigt sätt att fördriva tiden på och dessutom fick jag en inblick i hur det kunde vara att arbeta med barn och musik. Det var en bra erfarenhet som ledde till att jag blev intresserad av att läsa till musiklejare.

Pilotstudie

I Lau 300 gjorde jag en pilotstudie i skolår F-2 där jag ville se vilka effekter sång och sånglekar har på barnen i skolan. Varför idén kom upp var även för att jag har läst på musikhögskolan och håller på mycket med barn och musik. Jag har en egen barnkör och jag vet att musik har en positiv inverkan på många människor. Man vet att musikerapi fungerar bra (Se exempelvis Ruud 2002) men hur musiken påverkar barn i skolan vet man inte lika mycket om. Det finns inte så mycket forskat kring musikens påverkan på inlärningen. Men det finns många mindre studier som visar på att det har en positiv effekt. (Se exempelvis Bjørkvold 1991)

Pilotstudien gjorde jag tillsammans med min lokala lärarutbildare. Vi kom fram till att vi ville undersöka detta i klassen. Både hon och jag är intresserade av musik. Vi kom fram till att vi skulle ha ett kort musikinslag varje dag på 10-15 minuter. På den korta stunden skulle vi ha med sånger med mycket rörelse för att barnen skulle få röra på sig och för att vi skulle kunna se om det fick några positiva effekter. Resultatet gav svar på vår fråga, barnen blev glada och tyckte det var roligt att ha musikinslag.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att fördjupa mig i frågan om sång och sånglekar har någon effekt på barn i skolan.

- Vilka emotionella effekter har sång och sånglekar på barn i skolan?
- Påverkar det barnens uthållighet? Gynnar det deras lärande?
- Finns det någon tidpunkt på dagen då det är bäst att ha musikinslag?

3. Lpo 94 & Lpfö 98

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (LPO 94) kan vi läsa om hur undervisningen ska anpassas till alla elevers förutsättningar så att alla elever når uppnåendemålen. Vi bildar kunskap på olika sätt och för att nå alla elever måste vi använda oss av olika metoder. Det är enligt Lpo 94 viktigt att skolan har en aktiv diskussion om kunskapsbegreppen och om hur kunskapsutveckling sker. ”Olika aspekter på kunskap och lärande är naturliga utgångspunkter i en sådan diskussion.” (LPO 94:8) Alla olika uttrycksformer måste få upplevas för att nå en harmonisk utveckling.

I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig. (LPO 94:8)

Genom att använda sig av olika metoder kan alla elever hitta sitt sätt att tillägna sig kunskap på bästa sätt. Under de tidiga skolåren har leken en stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. ”Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet.” (LPO 94:7). Under förskoletiden arbetas det mycket med motorik genom pyssel och lek, detta arbete fortskrider under de första skolåren men minskar med tiden.

Det är när barnen är små som grunden för kunskapsinhämtningen läggs. Därför är det viktigt att vi bygger vidare på den motivationen för att eleverna skall utveckla ett livslångt lärande, och inte bara lära för stunden.

Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan skall vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll därvidlag. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter. (LPO 94:9)

Skolans skall främja elevernas harmoniska utveckling och ge utrymme för olika kunskapsformer. För att skapa ett lärande där alla olika kunskapsformer blir till en helhet måste skolan åstadkomma en balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.

Den pedagog som utgår från dessa tankar och teorier borde kunna utforma sitt eget schema för bästa tänkbara kunskapsbildande. En elev som lär sig multiplikationstabellen genom att hoppa hage och sjunga samtidigt borde få möjligheten att göra det också, istället för att bara sitta i skolbänken och memorera utifrån ett papper.

För att alla ska hitta sin lust att lära och känna sig trygg som person måste skolan presentera olika metoder och arbetssätt. Dessa metoder måste diskuteras och vidareutvecklas för att nå bästa möjliga resultat. ”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevens fortsatta lärande och kunskapsutveckling.” (LPO 94:6)

I Lpfö 98 kan vi läsa att alla barn ska ges möjlighet att bilda egna uppfattningar och få det stöd de behöver. Eftersom alla barn har olika behov kan ingen verksamhet se likadan ut som någon annan. Resurserna kan heller inte fördelas lika.

Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande skall präglade arbetet i förskolan. (Lpfö 98:4)

Lpo 94 och Lpfö 98 delar många grundläggande värderingar om hur skolan och förskolan ska arbeta för att lägga bra en bra grund för barnen som de kan arbeta vidare med ju äldre de blir. Varje barn ska ges möjligheten att lära sig utefter sina egna förutsättningar. Det är viktigt att barnen redan i tidig ålder börjar utvecklas till ansvarskännande människor. Varje barns bakgrund och erfarenheter ska tas tillvara. De vuxna i verksamheten ska stödja deras tankar för att utveckla deras självförtroende.

Förskolan ska lägga grunden till ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. (Lpfö 98:4)

Förskolan ska främja lärandet. Leken har en stor betydelse för barnets kommande utveckling både språkligt, socialt samt för sin identitetsutveckling.

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande skall präglade verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandes olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter. (Lpfö 98:6)

Pedagogiken i förskolan ska kännetecknas av en helhet av omsorg, fostran och lärande. Verksamheten ska ha en inbjudande och innehållsrik miljö samt främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet. Barnen ska få möjlighet att utveckla en nyfikenhet och lust att lära som utgår ifrån barnets egna erfarenheter, intressen och behov. Barnet ska även få en förståelse för sig själv och omvärlden med stöd från förskolans verksamhet. Barnets tankar skall tas tillvara på för att skapa ett lärande fullt av omväxlande idéer.

Förskolan skall sträva efter att varje barn utvecklar sin skapande förmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama. (Lpfö 98:9)

Sammanfattningsvis kan man säga att Lpo 94 och Lpfö 98 båda har samma tankar om det lustfyllda lärandet. Och att barn ska ges möjlighet att utveckla sitt skapande genom olika uttrycksformer. Barn i både förskolan och skolan behöver uppmuntras för att hitta lusten att bilda kunskap. Därför är det viktigt att:

Alla som arbetar i förskolan skall samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande och särskilt uppmärksamma och hjälpa de barn som av olika skäl behöver stöd i din utveckling. (Lpfö 98:10)

4. Teori

4.1 Kort presentation av teorin

I teoristycket har jag skrivit om litteratur som tar upp musikens betydelse för barn och deras utveckling. Jag har skrivit om boken *Musiklust* (Jernström & Lindberg 1995) där de tar upp musikens betydelse för barn. *Fantasi och kreativitet i barndomen* (Vygotskij 1995) tar upp fantasin och kreativitetens betydelse för barns utveckling.

Vidare har jag tagit upp litteratur som betonar rörelsens betydelse, nämligen: *Barn och rörelse* (Dessen 1990), Röris (<http://www.friskissvettis.se/>) som Friskis & Svettis har tagit fram, *Musik och språk* (Jederlund 2002), *Full fart i livet – en väg till kunskap* (Gustavsson & Hugoh 1987) och *Barn i rörelse* (Grindberg & Langlo Jagtøien 2000).

Det lustfyllda lärandet och sambandet mellan musik och språk är också en stor del i texterna i detta kapitel. Där har jag använt mig utav följande litteratur *Den musiska människan* (Bjørkvold 1991), *Musik och språk* (Jederlund 2002), *Kunskap kräver lek* (Welén 2003).

4.2 Tidigare forskning

I uppsatsen redovisar jag ingen tidigare forskning eftersom jag inte känner till någon forskning som specifikt berör mitt ämnesområde. Jag har istället använt mig av olika metodböcker och annan litteratur som tar upp musikens påverkan på barn och vuxna för att ge en bakgrund till min undersökning.

4.2.1 Lek och fantasi

I boken *Musiklust* (1995) skriver Jernström och Lindberg om musikens betydelse för barn. De har skrivit boken utifrån sina erfarenheter som lärare och lärarutbildare vid Högskolan i Luleå. De skriver bland annat om att det är viktigt att ha en samlad aktivitet varje morgon. Aktiviteten kunde vara en sång, en dikt eller musiklyssning som gav en mjukstart och styrka inför dagens skolarbete. De anser även att det är viktigt att man får in så mycket musik som möjligt i undervisningen så att det blir en rutin. Genom att använda sig av samma material flera gånger får barnen med sig en omfattande repertoar av sånger, ramsor, dikter, musiksagor, sånglekar och danser. Det blir då lättare att ta korta pauser under dagarna när barnen behöver få ett avbrott i sitt arbete, eftersom barnen inte behöver lära sig något nytt utan bara vara med. Eftersom ramsor och rörelselekar inte är beroende av stort utrymme är det lätt att ha många korta musikinslag under dagen. Det stärker barnen när de känner att de kan delta och göra saker tillsammans med resten av gruppen. Många barn visar helt andra sidor av sig själva under musikstunder än under en vanlig lektion och många svaga barn känner ofta att de lyckas mer. Jernström och Lindberg anser att vi kommunicerar med varandra om våra känslor genom musik, rörelse och drama. Och att det är så musik, drama och skapande kommer in i vår helhetssyn på barns utveckling och inläring. (Jernström & Lindberg 1995:22)

Vidare skriver de om nyckelord de använder för att ha en helhetssyn i skolans vardagsarbete.

- Idéer – enkelhet – engagemang
- Hela kroppen – alla sinnen
- Kaos – ordning
- Spänning

Om man utgår från barnets idéer kan man skapa engagemang. Genom att jobba med hela kroppen och alla sinnen får barnen den rätta upplevelsen. ”Vi får inte vara rädda för kaos eftersom den kaotiska kraften är en förutsättning för den kreativa och spännande kraften.”(Jernström & Lindberg 1995:23). Den ryske forskaren Lev S Vygotskij hade liknande tankar och sa att människan kunde uppnå allt med hjälp av den skapande fantasin. Han menar att:

Det är just människans kreativa aktivitet som gör henne till en framtidsinriktad varelse, som skapar sin framtid och samtidigt förändrar sin nutid. (Vygotskij 1995:13)

Vidare menar Vygotskij att man inom psykologin kallar denna kreativa aktivitet för föreställning eller fantasi, detta grundar sig på hjärnans kombinatoriska förmåga. Vi brukar i vardagslivet kalla allt som är överkligt och som inte svarar mot verkligheten, och därför inte kan ha någon allvarsam betydelse i praktiken, för fantasi eller föreställning. Vetenskapen har en annorlunda syn på detta. Vygotskij definierar fantasi på följande sätt:

Men i själva verket är fantasin grunden för varje kreativ aktivitet inom alla kulturens områden och möjliggör det konstnärliga, vetenskapliga och tekniska skapandet. I denna mening är absolut allt som omger oss och som skapats av den mänskliga handen, hela kulturens värld, i motsats till naturens, en produkt av den mänskliga fantasin och det mänskliga skapandet som bygger på denna fantasi. (Vygotskij 1995:13)

Fantasi är ett nyckelord som Vygotskij skriver mycket om. Barn har en otrolig fantasi och förmåga att leva sig in i händelser och härma dessa i sin lek. Om man studerar ett barn kan man se vad som har hänt i hans/hennes liv de senaste dagarna. De leker tandläkare när de har varit hos tandläkaren och de leker flygplan när de sett ett flygplan, allt är tillåtet i barnets fantasi och lek. Om ett barn sitter och gräver med en spade och en polisbil med tjutande sirener far förbi kan man se hur spaden förvandlas till en polisbil och samtidigt återskapar barnet sirenerna. (Vygotskij 1995:15)

Vygotskij sa att leken var ett synergiskt tillstånd. Det var en grundläggande upplevelse när alla sinnen samverkar och tanke och handling förenas. Han sa att barnet utvecklas mest i sin lek och att barnen förstår sig på verkligheten genom leken. Därför är skapandet bra för kunskapen. Kunde fantasin vara bra för kunskapen då? När han kom med sina tankar ansågs fantasin vara något onyttigt. Men Vygotskij tyckte ändå inte att det sker något lärande utan kreativitet. Leken var nyttig.

Det teatrala skapandet är också oerhört viktigt anser Vygotskij. Därför att många viktiga faktorer spelar in, så som: fantasin, leken, skapandet, att våga med flera. Teater är en form av skapande som barn känner igen. Den skapandeformen står barnet allra närmast efter det litterära skapandet. Teaterspelandet eller dramatiseringen är den vanligaste och mest utbredda formen av skapandet bland barn. Vygotskij säger att det finns två grundläggande faktorer: Den första är att dramatiseringen grundar sig på en handling utförd av barnet självt, på ett sätt

som ligger nära barnets personliga upplevelse. Det andra är sambandet mellan alla slag av dramatisering och leken. Barn spelar ofta en helt annan roll när de leker, den mest blyga lilla tjej/kille kan bli den stora starka personen. De har ett behov av att få uttrycka sig och det är viktigt att vi i skolan ger de plats för att få göra detta. Många emotionella faktorer uppstår när barnen upplever något. Men beroende på vilka intryck de får är det olika sinnesstämningar och känslor som framkallas hos barnen. (Vygotskij 1995:24)

Ofta framkallar en enkel kombination av yttre intryck, som till exempel ett musikstycke, en hel komplicerad värld av upplevelser och känslor hos människan. (Vygotskij 1995: 25).

4.2.2 Rörelselekar och barns utveckling

Gunilla Dessen skriver om barns rörelseutveckling och att människokroppen är byggd för rörelse för att fungera väl. ”Ett barn utvecklas samtidigt till kropp och själ, fysiskt och psykiskt, känslomässigt och tankemässigt i samklang med människor och miljö.” (Dessen 1990:6) Alla barn växer upp i olika miljöer och har därför olika mycket rörelse med i sin vardag. Dessen menar att det finns anledning att oroa sig över att alla barn inte tillgodoser sitt behov av rörelsevariation då detta kan få negativa konsekvenser för barnets totala utveckling. Ett barn som är glatt och leker rörelselekar utvecklas på fler plan än det fysiska. Den sociala utvecklingen har en stor del i lekarna då barnen leker och har roligt tillsammans. Barn som dessutom har god kunskap av sin egen kropps förmåga är ofta trygga i sig själva och uppfattas som samarbetsvilliga av andra. Kroppen blir då ett smidigt redskap. (Dessen 1990:6f)

Dessen skriver vidare att känslor är något som följer rörelsen hos barnet. Barnet känner stark glädje och lycka i sin rörelseutveckling, desto fler framsteg de gör. Precis på samma sätt blir det barnet som inte lyckas olyckligt och ledset. Om barn gång efter gång misslyckas och blir hånade av sina kompisar sätter det djupa spår som gör att de kan välja bort allt som har med rörelse att göra för resten av livet, så som dans, idrott och motion. Det laddas då med negativa emotionella upplevelser. Medan de barn som upplever att de lyckas blir säkrare på sig själva och får en fin jag-känsla (Dessen 1990:8). Det är bra om alla barn kan leka sig igenom det normala barnets motoriska utvecklingsstadier. Leken är en viktig del i barns utveckling, precis som för vuxna. Ett barn blir lyckligt om hon lyckas fånga en boll medan en vuxen blir lycklig av ett snyggt golfslag. Dessen hävdar att det är en allvarlig fråga att vuxna inte leker med sina barn på samma sätt som förr. Nu är det idrott på schemat istället för gymnastik och lek. Barnen ska lära sig tävla och vinna, vägen till segern är oftast hård träning utan tid för så mycket lek. Leken bidrar till alla möjligheter till samspel och utveckling för både barn och vuxna och skolan borde ta vara på lekens betydelse. (Dessen 1990:68)

I rapporten *Kunskap kräver lek* (2003) från myndigheten för skolutveckling skriver Therese Welén om lekens betydelse för barn. Welén skriver om bland annat Platon som i sin tur beskriver ”att människan lär sig effektivare och enklare under lustfyllda och lekfulla förhållanden än under tvång och olust”. (Welén 2003)

Alla barn behöver som sagt röra på sig av många olika anledningar. Friskis och Svettis har gjort ett rörelseprogram för barn i skolan och förskolan som kallas Röris och är utvecklat av Nina Forsberg, Friskis&Svettis-ledare och idrottslärare, Anna Östlund, Friskis&Svettis-

ledare och dramapedagog samt Katharina Tufvesson, Friskis&Svettis-ledare. Projektet började som en utbildning och inspiration för lågstadielärare och fritidspedagoger, främst i Stockholm för att få in rörelse som en naturlig och lättillgänglig del av skoldagen. Deras rörelseprogram har framför allt tagits fram pga alla larmrapporter om feta barn och sockerberoende. Men det viktigaste de vill få fram är att de vill att barnen ska få röra på sig mer. Röris har tre ”därför” där de presenterar varför skolorna ska införa Röris-pass under skoldagen

1. Nuet i klassrummet (den kortsiktiga anledningen)

Barn får spring i benen och behöver få utlopp för sin energi. Eller så behöver de piggas upp (för barn kan bli trötta också, precis som vuxna). I båda fallen jobbar barnen bättre och mer koncentrerat efter ett Röris-pass. Röris ger oss vuxna en chans att ta lärdom av barnen och återupptäcka rörelsebehovet hos oss själva.

2. Röris och Mini-Röris är egentligen för vuxna (den långsiktiga anledningen)

Friskis&Svettis träningsfilosofi grundar sig på det faktum att människan är byggd för rörelse och mår bra när hon rör sig. Av detta har vi dragit slutsatsen att det måste vara lustfyllt att röra sig. Endast då förmår vi människor hålla fast vid den goda vanan att regelbundet röra på oss. Det handlar alltså inte om att i första hand plocka bort dåliga vanor, utan om att lägga till en god vana.

3. Gemenskapen blir större (kanske den viktigaste anledningen)

Precis som alla träningsformer har Röris och Mini-Röris effekter på kroppen. Skelettet blir starkare, syreupptagningsförmågan ökar, kolesterolvärdet sänks och överflödigt fett försvinner. Det är sådant vi kan mäta. (<http://www.friskissvettis.se/>)

Vidare skriver de att koordinationsförmågan är kopplad till inlärningsförmågan. Men de skriver också att det är svårt att hantera detta som "bevismaterial" för att rörelse i skolan och förskolan har andra, viktigare och mer hållbara effekter än bättre kondis, men det är på detta Friskis&Svettis hela träningsfilosofi bygger; lusten styr våra vanor, alltså måste det vara kul att röra på sig.

1987 gav Förskole- och skolpsykologen Björn Gustavsson och lågstadieläraren Sol-Britt Hugoh ut boken *Full fart i livet – en väg till kunskap* (1987). De hade båda jobbat under ett tiotal år när de skrev boken. De har tre frågeställningar de presenterar på bokens baksida:

- Kan jag som förskollärare eller klasslärare påverka ”mina” barns förutsättningar för inlärning?
- Ökar inlärningsförmågan hos barn som får medveten rörelseträning på förskola och grundskola?
- Påverkas den sociala utvecklingen hos barn som får medveten rörelseträning?

”Om barn ska klara av att sitta stilla, måste de få röra på sig.” (Gustavsson & Hugoh 1987:117) När barnen börjar i skolan måste de lära sig att sitta still under långa stunder. Ser de också på TV hemma blir många barn väldigt stillasittande, vilket kan leda till inlärningssvårigheter. Den motoriska träningen påverkar inlärningen vilket betyder att ett barn som har en positiv motorisk träning får en inlärning i rätt riktning. Gustavsson och Hugoh refererar till Steen Larsen som dragit slutsatsen att rörelseträning för barn ger:

- Motion
- Förbättring av koordinationsförmågan
- Balanssäkerhet

- Kroppsmedvetenhet

Alla dessa faktorer bidrar till barns känslomässiga, sociala och intellektuella utveckling. Under lågstadiet har barnen inte mycket rörelse på schemat, mindre än de på mellanstadiet. Många barn orkar inte sitta stilla och det kan glömmas bort att lite rörelseträning skulle underlätta för ett barn som inte orkar arbeta. Borde det inte finnas ett ämne som heter ”Upp och hoppa” i läroplanen? (Gustavsson & Hugoh 1987:117)

När man arbetar med rörelseträning är det viktigt att man använder sig av lätta rörelser som barnen redan känner igen för att öka deras lust. Barnen tröttnar inte på att göra samma rörelser, sjunga samma sånger eller läsa samma saga flera gånger. Oftast är det läraren själv som vill ha omväxling. Får barnen göra samma rörelser många gånger ökar deras trygghet i sig själva och de känner att de lyckas. Barn bör ha minst 20 minuters rörelseträning varje dag. Det bästa är att ha flera korta pass utspridda under dagen. Det behöver inte vara komplicerade övningar som gör att man måste gå till gymnastiksalen. Utan det finns många övningar som kan göras i klassrummet utan att behöva flytta bänkarna. Vid bänken kan man göra övningar. ”I varje klassrum behöver det finnas bollar, hopprep, ärtpåsar och rockringar” (Gustavsson och Hugoh 1987:123).

Det är viktigt att barn redan i tidig ålder börjar träna sin grovmotorik då för att främja barnets totala utveckling. Att ha musikinslag vid den medvetna rörelseträningen för barnen är bara positivt. Gustavsson och Hugoh refererar till det så kallade Mjölbyprojektet:

I Mjölbyprojektet fann man att, de elevgrupper, som erhållit extra medveten rörelseträning i mer än 15 minuter per dag, har lyckats förbättra rörelse- och koordinationsförmågan väsentligt. (Gustavsson & Hugoh 1987:82).

En annan bok som tar upp barn och rörelse heter *Barn i rörelse* (2000) och är skriven av Tora Grindberg och Greta Langlo Jagtøien. Båda två jobbar som lektorer vid högskolor i Norge. De skriver precis som tidigare nämnda författare om rörelsens betydelse för barnen i skolan. De inleder boken med följande rader:

Barn är i rörelse!
 Barn leker!
 Barn upplever!
 Barn är vetgiriga!
 Barn frågar!
 Barn lär! (Grindberg & Langlo Jagtøien 2000:5)

Grindberg och Langlo Jagtøien menar att genom rörelseerfarenheter läggs grunden för att barnen skall:

- Utveckla en positiv kroppsutveckling
- Kunna delta i alla former av lek
- Kunna sitta stilla under en längre tid
- Kunna tänka abstrakt (Grindberg & Langlo Jagtøien 2000:5)

4.2.3 Musik och språklig utveckling

Musiken kan också, som Ulf Jederlund säger, vara ett redskap i barns språkliga utveckling. Jederlund fick i uppdrag av stadsdelsförvaltningen i Spånga-Tensta att formulera en vetenskapligt förankrad kunskapsgrund om barns musikaliska utveckling, satt i relation till kunskap om barns språkutveckling och språkinläring. Det är utvecklingen av det arbetet som ligger till grund för hans bok *Musik och språk* (2002). Jederlund skriver om det lustfyllda i lärandet och om musikens roll för barns utveckling, speciellt inom språket. Genom musiken kan personer som talar olika språk ändå kommunicera och ett barn som håller på att lära sig prata utvecklar sitt språk och ordförråd genom att sjunga. Språket är en viktig del i barns utveckling och det gäller att ta till vara på barnens lust att lära. Om det är ett bra sätt för att lära sig språk genom att sjunga ska barnet självklart få göra det. Jederlund anser att skolan och musikundervisningen måste se mer på musikens sociala och personliga aspekter än bara musiken som produkt. (Jederlund 2002:14)

När skolan istället tar fasta på den som språk, känsla, personligt uttryck, röst-ljud-rörelse och social gemenskap finns i musiken rika möjligheter till personligt och socialt lärande och utveckling i en lustfylld form. Detta gäller i lika hög grad för de vuxna som för barnen! (Jederlund 2002:14)

Jederlund skriver vidare om hur skolan inte bara ska förmedla kunskaper utan främja lärandet. Lärandet sker ständigt i lek, skapande och sociala situationer, i alla åldrar. Många elever går idag ut ur nian utan att vara godkänd i kärnämnen. Jederlund ställer då frågan om de här barnen kanske hade klarat sig bättre i en skola där fler uttryckssätt och kunskapsformer fått spelrum. Dessa uttrycksformer som bild, musik, drama och datorer visar bra resultat gällande barnens resurskunskaper, men inget om att de gynnar traditionell faktakunskap. (Jederlund 2002:27)

En annan forskare som fokuserar på relationen mellan musik, språk och barns utveckling är Bjørkvold. Bjørkvold menar att språket är en viktig del i barns utveckling och skriver om en liknande metod i *Den musiska människan* (Bjørkvold 1991), Kodálymetoden. Kodálymetoden har sitt ursprung i förhållandet mellan sång och språk, och det är kopplingen mellan sång och språk som är den viktiga. Metoden är ett försök att testa musikundervisningens inläringseffekter. Dessa försök testades i amerikanska skolor och man kom då fram till att:

- Kodálymetoden ser ut att ha positiv inverkan på läskunnighet.
- Kodálymetodens musikundervisning har positiv effekt på den generella, intellektuella utvecklingen av elever på lågstadiet. (Bjørkvold 1991:160)

Förklaringen till varför metoden har positiv effekt i generella inläringssituationer är som följer:

Att barnen sjunger, inverkar på och bidrar till att stärka deras inläringsekologiska förutsättningar genom stimulans av inläringsskedjornas kretslopp, flexibilitet och inre sammanhang. (Bjørkvold 1991:160)

Bjørkvold skriver vidare att det inte är vilken musikundervisning som helst som kan visa positiva effekter på barns inläring. Han menar att dessa effekter enbart uppnås när undervisningen möter barnets egen, spontana och lekfulla livsform. Det är då som musikundervisningen kan verka stärkande i allmänhet. Men för att få en musisk skola behövs det

musiska lärare. Barnens uttrycksformer måste erkännas som en påtaglig realitet av pedagogen, så som: spontanitet, musisk energi, ögonblicksimprovisationer, lekfullhet, ämneskompetens och förmågan att inge förtroende. Bjørkvold skriver om dans, humor, litteratur som berör, teater, skapande lek med form och färg som entrénycklar till musernas källa inom oss. Läraren måste våga ta steget ur ämnesstudiernas trygghet och istället gå över till spontan kreativitet som all kunskapsförmedling behöver för att öka inläringen. Förutsättningen för ”äkta” undervisning, enligt Bjørkvold, är att det är lika viktigt att ha en levande lärare som en levande elev. (Bjørkvold 1991:153).

5. Metod och material

Jag har sökt litteratur på Universitets bibliotek, samt lånat från lärare som jobbar mycket med musik i verksamheten.

Uppsatsen bygger på en pilotstudie, som jag skrev om i inledningen, jag gjort i skolår F-2. Där hade vi korta musikinslag på 10-15 minuter med sång och mycket rörelse. Mer om verksamheten jag byggde vidare på kan du läsa i kap 6. Jag började redan där att observera barnen för att se hur de blev påverkade av musiken. En mer utförlig beskrivning om intervju och observation kommer här.

5.1. Intervju

Jag har använt mig av intervju, ostrukturerad intervju (Stukát, 2005:39). Eftersom det är barn jag skulle intervjuas passar ostrukturerad intervju bäst. Det är svårt att hålla sig till ett fastställt intervjuschema då barn ofta berättar om så mycket och kanske inte riktigt förstår krångliga frågor. Det är lättare att få en bra dialog med ett barn om jag som intervjuare kan ställa följdfrågor som: Vad menar du med det? Kan du berätta mer om det? Genom att genomföra denna slags intervju kan jag få fram bättre svar av barnen än om jag använder mig av enkäter. Barnen jag intervjuade är dessutom mellan 7-8år och kan inte riktigt uttrycka sig i skrift på samma sätt som i tal. Därför tror jag att jag får mer ärliga svar genom att prata med dem och fråga frågor och följdfrågor som passar varje barn för att få fram de bästa svaren.

Jag har intervjuat 20 barn i åldrarna 7-9. Vi satt i ett grupprum som ligger nära klassrummet för att få en så trygg och välkänd miljö som möjligt. De fick komma in en och en i rummet där jag satt. När första personen var klar fick den hämta nästa och så vidare. Alla barnen fick se vilka frågor jag hade så de skulle se att det inte var något läskigt. De som ville fick läsa intervjufrågorna samtidigt som jag frågade dem.

5.2 Observationer

Jag valde att komplettera mina intervjuer med observationer, genom en blandning av så kallad vanlig osystematisk observation och deltagarobservation (Stukát, 2005:50). Jag satt i klassrummet men gick även runt utan att störa stämningen för att observera barnens beteende efter musiken. Jag ville veta vad barnen faktiskt gör och jämföra det med vad de sade till mig under intervjun. Jag observerade framför allt hur barnen agerade efter ett musikinslag. Jag kunde inte utläsa något av barnens känslor under observationen men jag kunde gå på deras yttre beteenden och dra slutsatser däriifrån. Fördelen är att jag såg hur barnen agerade i det rätta sammanhanget. Barnen kanske inte riktigt kommer ihåg känslan de fick under och efter musiken när jag intervjuar dem. Men eftersom jag var där och observerade fick jag en konkret bild och ett bra underlag som jag har kunnat använda mig av i min fortsatta tolkning.

Precis som det finns olika intervjumetoder finns det olika observationsmetoder. Jag valde en relativt osystematisk observation vilket innebär att jag kontinuerligt observerat och antecknat händelserna genom att sitta still i ena änden av klassrummet. Ett liknande sätt är deltagarobservation, där skrev jag också ner händelser och tankar kontinuerligt. Skillnaden är att jag inte satt still i klassrummet utan rörde mig runt bland barnen utan att störa stämningen. På det sättet kunde jag se om det var likadant efter varje musikinslag efter t.ex. lunchrasten.

Ett annat sätt är att stickprovsobservera, då är undersökaren ute under en lektion eller ett tillfälle och tar reda på några förutbestämda frågeställningar. Då gäller det att verkligen veta vad det är man ska observera för att kunna föra snabba och tydliga anteckningar. Men eftersom jag både ville gå runt bland barnen men ändå kunna sätta mig ner vid andra tillfällen passade de lite mer ostrukturerade observationerna mig bättre än de strukturerade. Sedan var det lättare att smälta in bland barnen när jag kunde gå runt och ”låtsas som ingenting” istället för att iakta dem strikt under en hel dag. Då skulle de nog känna sig lite illa till mods tror jag.

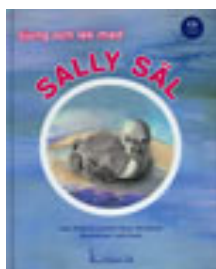
5.3 Etik

Barnen är minderåriga och därför har jag skickat ut en lapp till deras föräldrar där de har godkänt att jag får intervjuar deras barn. Brevet finns som bilaga i denna uppsats. För att inte lämna ut några namn har jag anonymiserat alla barn.

6. Resultat

6.1 Verksamhetsbeskrivning

Jag har varit i skolår F-2 och jobbat med musikstunder med barnen. Vi har framför allt sjungit sånger ur *Sally säl* (2005) som är skriven av Britt-Marie Näverbrant & Peter Wiklund. Boken innehåller sånger och rörelser.

Sally säl är ett omfattande material som innehåller mycket man behöver för att inspirera barnen till sång och lek. Där finns den spännande sagan, den medryckande musiken och sångerna med texter som är väl anpassade till barn. Utöver all musik finns det väldigt många bra och pedagogiskt genomtänkta tips, förslag, idéer, bilder som förstärker förklaringarna till de olika övningarna. Författarna till boken arbetar som musiklektörer och dramapedagog. De åker runt till skolor och förskolor där de spelar upp musiken om Sally säl för barn och personal. En del skolor och förskolor har i förväg sjungit några av sångerna för att barnen ska kunna vara delaktiga i föreställningen. Barnen kan då sjunga med i sångerna och hänga med i berättelsen, det skapar en annan inlevelse.

Boken bygger på en saga om Sally säl som ska lämna mamma och pappa för att simma ut på äventyr i det stora havet. Med boken följer en CD skiva med där sagan berättas. Sångerna finns inspelade både så det går att sjunga med berättarna men även singback där du kan sjunga själv till musiken. Sagan börjar med att mamma och pappa berättar om alla faror som lurar i havet. De berättar om de elektriska ålarna som kan ge dig stötar, och de farliga hajarna. Men farligast av allt är fiskarns nät. ”Hur var det nu som pappa lät? Akta dig för fiskarns nät!” (Wiklund & Näverbrant 2005:17)

Vi får höra hur det låter när Sally simmar på olika sätt: ”Hon simmade vanligt magsim, hon kunde simma ryggsim, hon kunde simma nossim, och hon kunde simma sjärtfenesim.” (Wiklund & Näverbrant 2005:9) På sin resa möter hon krabbor som ”klapprar farligt med klon.” (Wiklund & Näverbrant 2005:18) När hon blir hungrig letar hon reda på sin älsklingsrätt som är musslor, det är mums-fili-babba tycker Sally. Nästa filur hon träffar på är Bärre Bläckfisk som visar vad han kan göra med sina åtta fina armar. Och tur är väl det för i slutet på sin resa fastnar Sally i fiskarns nät men blir räddad av Bärre och hans fina armar. Sally blir lycklig över att hon är fri och simmar glatt raka vägen hem igen till mamma och pappa.

Längst bak i boken finns det anvisningar till en mini-musikal där det är noga utskrivet vilka roller, kläder och rekvisita som behövs. Det finns även en del praktiska tips på hur du kan gå till väga vid skapandet av musiken. I manuset står det klart och tydligt vem som säger vad, när sångerna ska vara med och vilket spår på skivan de har. Där kan man välja om man vill sjunga med den som sjunger på skivan eller om man bara vill sjunga till den inspelade musiken.

Det finns även ett kapitel med dramalekar, spel- och dansförslag. Där kan man se hur författarna har tänkt att man kan bearbeta upplevelsen kring sagan när barngruppen fått höra den. Till många av sångerna finns det danser och enkla rörelser som står nedskrivna i detta kapitel. Förklaringarna är tydliga och enkla att följa oavsett förkunskaper inom dans och

drama. Författarna beskriver också hur man kan variera texterna och skapa egna verser. Istället för att vifta med armarna som Bärre bläckfisk kan man cykla här och där eller skriva här och där. Dessutom är rytminstrument något de tar upp som ett komplement till materialet. Med claves (pinnar) kan man spela här och där, högt och lågt eller forma bokstäver på golvet av dem.

Texterna i sångerna tilltalar barnen och de älskar att få sjunga dem. Favoritsången som vi sjöng varje dag heter ”Se vad jag kan med mina armar” och handlar om Bärre bläckfisk som sjunger om vad han kan göra med sina åtta långa armar. Mitt i sången är det ett mellanspel där det finns utrymme att dansa, spela trombon och trummor i luften. Barnen och vi vuxna hade väldigt roligt tillsammans. Alla vuxna släppte loss och vickade på rumpan tillsammans med barnen som tyckte det blev ännu roligare när fröknarna tog ut svängarna. Och när barnen såg att vi vuxna släppte loss vågade de också göra det. För att det skulle hända något spännande försökte jag ta med några nya sånger varje gång. Men det är när de kan sångerna bra som man kan göra roliga danser och rörelser. En sång som heter ”Vattentroll” blev den absoluta favoriten bland alla barn. De frågade mig om vi inte kunde sjunga ”prata skit-låten”. Det var det vattentrollen gjorde, pratade skit och strunt.

Vi är vattentroll, vi har ingen koll, alltid skoj, vi retas lite grann.
Vi far hit och dit och vi pratar skit, runt och runt, vi pratar bara strunt.

Vattentroll, ingen koll, alltid skoj, vattentroll.
Vattentroll, (blub blub blub), ingen koll, (blub blub blub), alltid skoj, (blub blub blub),
vattentroll (blub blub blub blub).

Vi är vattentroll, studsar som en boll, upp och ner, munnen bara ler.
Hoppa fram och bak är en enkel sak, med ett brak, vi retas lite grann.
Vattentroll, ingen koll, alltid skoj, vattentroll. (Näverbrant och Wiklund 2005:26)

Sådan text älskar barnen och de lärde sig orden med en gång. När de kunde texten, vilket inte tog lång tid, lärde jag dem en dans till. De skulle stå på två led mitt emot varandra så de hade en danspartner. Rörelserna varierar i takt med texten, till exempel:

- Vi är vattentroll – peka på varandra
- Vi har ingen koll – skaka på huvudet
- Alltid skoj – glada fladdrande händer/klappa i händerna, själv eller mot din danspartner
- Vi retas lite grann – ”retas” med det ena pekfingret på det andra

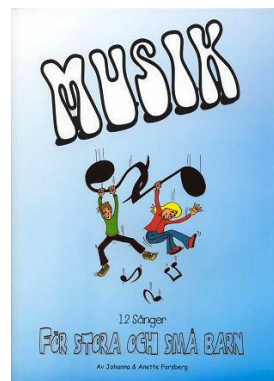
Jag var lite skeptisk till om det skulle fungera med en sådan dans i denna grupp men de tyckte det var så roligt och alla klarade det hur lätt som helst. Varje gång vi skulle sjunga den sången viskade jag till barnen: ”Ställ upp som vattentroll” och på två röda sekunder stod de blixstill på sina platser.

När vi hade sjungit om vattentrollen hade alla barn en bild i huvudet av hur de såg ut. Det finns ingen bild på dem i boken utan det är upp till var och en att ta hjälp av sin fantasi och skapa en egen bild. I musiken pratar och skojar vattentrollen med varandra, där har de ganska pipiga röster med en utpräglad Göteborgsdialekt. Alla barnen fick ett papper och fick använda det material de själva önskade för att skapa sitt egna vattentroll. Det blev en färgglad blandning på väggen i klassrummet med alla olika sorters vattentroll. Vi upplevde att barnen var nöjda med sina skapelser.

Efter en musiksamling som varade i ca 10-15 min gick barnen till sina respektive platser för att börja lektionen. Alla gick och nynnade på någon av sångerna vi nyss sjungit. Under lektionen efter satt många av dem fortfarande och nynnade lite tyst för sig själva. Ibland kom det en rörelse med av bara farten. Om det var rast efter musiksamlingen följde sångerna med ut på rasten. Barnen sjöng och dansade ut i hallen medan de tog på sig ytterkläderna. De kunde berätta för kompisarna på skolgården hur roligt de hade det på lektionen. De andra blev självklart nyfikna och vid vissa tillfällen kunde det stå någon utanför klassrummet och kika in genom fönstret på dörren bara för att se vad vi gjorde.

Jag har även använt mig av eget musikmaterial som jag och min mamma Anette Forsberg tillsammans publicerade i mars 2006. Sången jag använde mig mest av heter "Lillfingervisan".

Jag har ett litet lillfinger det sätter jag i mitt öra,
och tar jag mitt stora långfinger så kan jag inget höra.
Jag flyttar lilla lillfingret och sätter det på min näsa,
så tar jag sen mitt ringfinger då kan jag inte fräsa.
Så då flyttar jag fingret i sidan min och det andra fingret i sidan din.
Å, handens fingrar de vaknar nu, de sprattlar och rör sig det kittlas
ju. (Forsberg 2006:2)

Lillfingervisan skrevs i samband med en kurs i barnrytmik under min lärarutbildning. Alla skulle skriva varsin sång där barnen fick träna sin finmotorik. Barnen tycker väldigt mycket om denna sång, framförallt för att de får kittla kompisarna i slutet. Under sista meningen bygger man upp en spänning och sjunger långsammare för att slutet ska bli extra spännande.

Jag använde mig utav ytterligare en rörelsesång ur samma sångbok som heter "Glada barn". Det är en enkel sång med enkla rörelser där barnen går runt i en ring och rör på kroppsdelen man sjunger om. Texten är anpassad så till vida att var och en kan sjunga om den orten eller skolan man kommer ifrån. "Här kommer glada barn från Bohus alla é" (Forsberg 2006:3).

Här kommer glada barn från Bohus alla é.
Vi sjunger och dansar så att alla kan va mé.
Här kommer glada barn från Bohus alla é.
Vi sjunger och dansar så att alla kan va mé.
Fötterna, benen och rumpan ska va mé.
Magen och armarna och huvet lätt på sne.
Fötterna, benen och rumpan ska va mé.
Magen och armarna och huvet lätt på sne. (Forsberg 2006:3)

6.2 Intervju och observation

Verkar det som om sång och sånglekar har några emotionella effekter på barn i skolan? Alla barn var överens om att det var bra att ha musik en gång om dagen. Det var bara en kille som inte tyckte det var bra att ha musik. När jag frågade honom vad han tyckte sa han att det inte är så roligt att sjunga. Han tycker bara om Hard Rock Halleluja med Lordi och jämfört med Lordi är Sally säl inte så häftig. De andra barnen tyckte däremot väldigt bra om Sally säl, som är en liten säl som är ute på äventyr i det stora havet. Alla barnen tyckte att det var roligt att ha musik och alla blev påverkade av den. Jag fick inga indikationer eller svar som visade på att de inte blev påverkade emotionellt. De effekter barnen pratat om är att de blir glada, pigga, trötta, sprattliga och att de mår allmänt bra.

Den vanligaste emotionella effekten som barnen pratade om var glädje. De blev glada av att sjunga och dansa. ”Jag vill inte jobba efter musiken är så sprattlig då” (Josefine 9 år). Några barn tycker att det är roligast att sjunga och andra tycker att dansa är roligare. Men överlag tycker alla att det är kombinationen av sång och dans som är den bästa. När jag frågade om jag fick intervjua dem började de le allihop och då jag kunde dra slutsatsen om att detta var något de ville prata om. Alla barn sken upp när vi samtalade under intervjun och roliga tillfällen kom upp. För att få dem att tänka efter vad de egentligen tycker började vi prata om tillfällen de haft musik och vad som hände då. Detta gjorde jag för att de ska kunna leva sig in i situationen och ge det mest sanningsenliga svaret.

- Alla barn borde ha musik för att alla ska bli glada och pigga. (Alexander 7 år)
- Att sjunga är roligast! Den dära sången vattentroll är bra! (Lisa 7 år)
- Det är rätt bra att sjunga, inte dansa. Det är jobbigt att sjunga, men kul! (Linnea 7 år)

En annan emotionell effekt var att de blev pigga. De fick skaka liv i kroppen så att de orkar jobba. En del barn tyckte det var skönt att ha musik så de vaknade medan andra bara blev piggare än innan. Det märktes att barnen inte visste hur de skulle förklara att de fick mer energi. Men när de berättade långa historier om vad som hände med kroppen och hur de kände sig efteråt förstod jag att det var ordet energi de var ute efter. Ordet energi kan här förklaras på två olika sätt. Det första är att barnen blir av med den överskottsenergin och springet i benen de har. Det andra är att de får mer energi.

- Man vill röra sig mer. När jag har gjort någon rörelse vill jag göra det lite mer, jag gillar att röra på mig. (Josefine 9 år)
- Man blir pigg av musik men trött av till exempel matte. (Niklas 9 år)

Många av barnen blev trötta av att ha musik, men inte trötta på ett negativt sätt. De hade för svaga armmuskler vilket gjorde att de blev trötta i armarna när vi rörde på dem under en hel sång. En del tyckte även det var jobbigt att dansa men av samma orsak där, att de inte är vana vid att röra på sig så intensivt under flera minuter i sträck. Det var ingen som blev trött för att det var tråkigt.

- Jag blev trött av att ha musik, men inte för att det var tråkigt, utan för alla är inte tysta i ringen. (Sofia 7 år)
- Jag blev trött av att dansa. (Maria 7 år)
- Jag blev trött för att dansa och sjunga, somnade nästan. Det var jobbigt att dansa och sjunga men jag blev glad! (Linnea 7 år)

Verkar det som det påverkar barnens uthållighet och gynnar deras lärande? Barnen blev som jag skrev innan piggare av att ha musik. De fick mer energi och gjorde av med den överskottsenergin de hade kvar i kroppen. Eftersom de gjorde sig av med energin och blev, med barnens ord, trötta kunde de sitta still under en längre period utan att springa runt i klassrummet. Och eftersom de fick mer energi orkade de sitta och jobba under en längre tid. Indirekt påverkar dessa faktorer barnens lärande. Eftersom de orkar jobba på grund av att de har fått röra på sig påverkar musiken inläringen indirekt. Hade de inte fått röra på sig och fått mer energi eller gjort sig av med extra energi hade de inte orkat jobba lika bra, därför drar jag slutsatsen att sång och sånglekar indirekt gynnar barnens lärande.

- Jag vill jobba mer efter musik, det är lättare med den där ramen med pärlor på då. (Sofia 7 år)
- De större barnen borde ha det (musik) varje dag. För då kan de sitta still längre och sköta sig bättre. (Johan 8 år)
- Det är inte så himla kul med matte, men man vill jobba tills man gjort några sidor. (Kalle 8 år)

Verkar det som det finns någon tidpunkt på dagen då det är bäst att ha musikinslag? De tidpunkterna de haft musikinslag under skoldagen har varit direkt på morgonen kl 8:00. efter första rasten kl 9:40, efter lunchrasten kl 12:00 och precis innan de slutar kl 12:40. När jag frågade barnen vilken tid på dagen som var bäst att ha musik på, fick jag olika svar. Av 20 barn var det ganska skilda åsikter om vilken tid som var bäst att ha musikinslag på. Men flest barn tycker det är bäst att ha musik efter första rasten.

- 3 barn tyckte det var bäst att ha musik direkt på morgonen, kl 8:00
- 6 barn tyckte det var bäst att ha musik efter första rasten, kl 9:40
- 4 barn tyckte det var bäst att ha musik efter lunchrasten, kl 12:00
- 4 barn tyckte det var bäst att ha musik sist på dagen, kl 12:30
- 3 barn tyckte inte det spelade någon roll vilken tidpunkt de hade musik, det var lika roligt alla gånger.

De olika förklaringarna till varför en viss tid var bättre än en annan att ha musik på varierade. Här kommer några av barnens svar:

- Efter första rasten är bäst. Man är för trött på morgonen och mätt efter lunch. (Tina 8år)
- Den bästa tiden är innan vi går hem. Det är roligt att ha musik innan vi slutar. (Fredrik 8 år)
- Först på morgonen är bäst. Jag vill pigga upp mig så jag orkar jobba. Jag måste alltid röra på mig på morgonen. (Josefine 9 år)
- Sist på dagen för då har vi längst lektion. (Niklas 9 år)
- Sista lektionen är det roligt att sjunga. Då har vi nyss varit ute och är inte trött. (Johan 8 år)
- Efter lunchrasten är bra för då behöver man inte vänta så länge tills man ska gå hem. (Linus 8 år)
- Bästa tiden är när någon lyssnar och tycker vi är bra. (Kalle 8 år)
- Direkt på morgonen är bra, då blir jag lite pigg och orkar jobba bättre. (Simon 7 år)
- Direkt efter samlingen är bäst, för att jag älskar musik. (Christoffer 7 år)

6.3 Återkoppling till teorin

Barnen som var med i undersökningen blev glada av att ha musik. De uppfattade musikstunderna som lustfyllda. Jernström och Lindberg (1995) skriver att det är viktigt att musiken blir en rutin. Barnen lär sig då en omfattande repertoar av sånger, dikter och rörelser som gör att det är lättare att avbryta för korta musikinslag under skoldagen. Fördelen är att barnen bara kan vara med och känna att de lyckas och att de får göra det tillsammans med sina klasskompisar. Ramsor och sånger kräver inte stort utrymme utan det fungerar bra att sitta i bänken eller stå bredvid den för att få flera korta pauser under dagen. Eftersom dessa barn kunde en del sånger med rörelser till var det lätt att avbryta för musik utan att behöva gå igenom något nytt. Det var bara att sätta i CD-skivan och sätta igång. Även de barn som inte brukar vara så drivna framåt var med och sjöng och dansade. De kommunicerade med sina klasskompisar genom minspel och rörelser som de skulle göra två och två. Det är fler av de tidigare nämnda författarna i kapitel 4 som skriver om det lustfyllda lärandet precis som Jernström och Lindberg (1995) nämligen Welén (2003) och Gustavsson & Hugoh (1987).

Fantasin, som Vygotskij (1995) skriver om, spelade en stor roll när de skulle härma vattentrollen. Ingen visste hur ett vattentroll såg ut ändå gjorde alla sitt egna vattentroll som de sedan hängde upp på väggen i klassrummet. I ljuset av Vygotskijs tidigare forskning tolkar jag att barnen fick använda sig av sin kreativitet och fantasi för att skapa det som de tyckte stämde med deras verklighet. Vidare funderade de ytterligare på vad vattentrollen gör och hur de bor och skapade en egen värld för vattentrollen i sin fantasi. Vem vet, de kanske lekte vattentroll hemma. Barnen leker ofta det de har upplevt och någon har säkerligen lekt att de är ett vattentroll.

Dessen (1990), Gustavsson och Hugoh (1987), Grindberg och Langlo Jagtoien (2000) samt grundarna till Röris skriver om rörelsens betydelse för barns utveckling. När barnen fick ha musikinslag varje dag syntes en glädje och lycka i det de gjorde. De var nöjda när de lyckades med sina rörelser. Och precis som Dessen skriver är det viktigt att de får en bra bild av rörelse i tidig ålder. Får de en negativ bild kan det sätta spår i många år framöver. Medan lyckas de får de en positiv bild av rörelse och de stärker sin självkänsla som är oerhört viktig. Welén (2003) och grundarna av Röris delar Dessens (1990) tankar så till vida att barnen måste tycka det är lustfyllt att röra på sig. En person lär sig lättare när det är lustfyllt och roligt. Därför måste det vara kul att röra på sig för att barnen ska vilja ha mer rörelse under skoldagarna. När barnen i undersökningen hade musik tyckte de att det var roligt och de lärde sig alla sångtexter och rörelser utan problem. Min tolkning är att den tidigare forskning som finns i kap 4 stämmer här, nämligen att man lär sig mer när man har roligt. Och det som är roligt vill man gärna göra flera gånger.

Jederlund (2002) och Bjørkvold (1991) skriver om den språkliga utvecklingen som sker i samband med musik. Barnen som hade 10-15 minuter musik varje dag fick stor träning i sitt språk. De sjöng sånger i varierade hastigheter och fick på grund av det träna på att säga orden olika snabbt. Sedan sjunger de om ren fakta som de lär sig utan att egentligen reflektera över det själva. Kodálymetoden som jag skrev om tidigare var ett försök där resultatet var att det hade en positiv inverkan på läskunnigheten. De lär sig då fler ord som de i sin tur sedan kan koppla ihop med skriften.

Bjørkvold (1991) skriver även om den levande och musiske läraren och hur viktigt det är att läraren engagerar sig i barnens spontana och lekfulla livsform. Min tolkning är att jag som lärare måste ha haft en stor del i att få barnen att bli intresserade av musiken och sångerna om Sally säl. När jag, tillsammans med de andra vuxna som var i klassen, verkligen gick in för att se farliga ut när vi sjöng sången "Hajar" gjorde barnen det med. När de skulle dansa var det viktigt att jag tog ut rörelserna lika mycket som jag ville att barnen skulle göra. Detta blev väldigt tydligt då de barnen som inte brukar tycka om att sjunga sjöng med högt och ljudligt. Det måste ha berott på min entusiasm.

Det är inte vilken lärare som helst som kan lyckas fånga barnens intresse enligt Bjørkvold (1991) Det måste vara en lärare som vågar kliva ur ramen för musikämnet. Man måste våga vara öppen för spontan kreativitet för att öka inläringen. Det är samma tankar som Bjørkvold (1991) har om den levande läraren. Att man måste se till barnens intressen och utgå därifrån. Det viktigaste är inte produkten utan processen. Och när jag har musikstunder med barn är det viktigaste inte att de sjunger de rätta tonerna och att det ska låta fint. Utan det viktigaste är att de har roligt. Enligt litteraturen jag läst tolkar jag att barn bildar kunskap på bästa sätt när de har roligt. Det är alla författare i kapitel 4 överens om precis som jag. I ljuset av den tidigare forskningen drar jag slutsatsen att om barnen inte hade tyckt att det var roligt hade de inte lärt sig alla texter och rörelse utantill. Och de hade absolut inte velat sjunga mer och mer och mer.

I både Lpo 94 och Lpfö 98 står det att förskolan och skolan skall ta tillvara på barnens intressen och erfarenheter. De kan sedan jobba vidare därifrån för att hitta det lustfyllda i lärandet. Det står också att barnen skall ges möjlighet att få arbeta med olika uttrycksformer för att även där hitta lusten att lära. När jag hade musik med barnen tyckte de det var roligt, de hittade det lustfyllda. De lärde sig texterna utantill för att det var något som passade in i deras intressen. Det har helt klart bra effekt.

7. Sammanfattning

7.1 Summering

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka huruvida musik och sång kombinerat med rörelse påverkar barnen i skolan och vilka emotionella effekter som uppstår. Jag ville se om barnen blev glada, ledsna, trötta, pigga eller liknande efter en musiksamling och hur de upplevde att det var att jobba efteråt. Blev de så trötta av allt sjungande och dansande att de inte orkade jobba alls? Eller fick de mer energi som gjorde att de orkade jobba bra? Med bland annat dessa frågeställningar i tanken gick jag ut till skolår F-2 och hade 10-15 min musik varje dag med mycket sång och rörelser. Jag använde mig av ett material som heter *Sally säl* (2005) som handlar om en säl som ska ut på äventyr i det stora havet. Barnen tyckte om texterna och lärde sig sångerna och de tillhörande dansstegen snabbt. Sångerna innehåller en del ”vanlig” fakta som barnen lär sig utan att de egentligen tänker på det själva. Men eftersom de tycker det är så roligt att sjunga lär de sig alla texter och danssteg utantill. Jag använde även ett material som heter *Musik, 12 sånger för stora och små barn* (2006).

Jag skrev i kapitel 4 om bland annat Jederlunds syn på det lustfyllda lärandet som blir tydligt i den här situationen, sångtexter brukar vara långa med många verser och det kan vara krångligt att lära sig allt utantill. Men eftersom de här barnen verkade lära sig alla texter utan minsta problem berodde det nog på att de har roligt. Jag tolkar det som att lärandet var lustfyllt. Sången Vattentroll som blev en favorit bland barnen innehöll i barnens ögon rolig text nämligen att vattentrollen pratade skit och strunt. Det blev prata-skit-låten när barnen skulle önska en sång. Det är alltid roligt att sjunga om sånt som man egentligen inte får säga. Att prata skit låter i deras öron relativt förbjudet att säga och därför blir det extra roligt när man får lov att sjunga det tillsammans med fröken till och med.

Vi hade korta musikstunder på 10-15 min varje dag på vid olika tidpunkter. Den tiden som vi vuxna kom fram till var bäst var direkt efter första rasten kl 9:40. Det var inte först på morgonen, det var de alldeles för trötta för. Efter lunchrasten var de lite sega för att de precis ätit och varit ute en lång stund. Precis innan de skulle gå hem var det så många föräldrar som stod utanför dörren och distraherade barnen vilket gjorde att de hade svårt för att koncentrera sig. Efter första rasten däremot hade de varit ute och fått frisk luft och piggnat till lite. De var lagom trötta och lagom pigga om man kan förklara det så. En kort stund med sång och rörelser gjorde att de orkade jobba resten av lektionen som bara varade till ca 10:40 då det var dags att gå och äta lunch. På vägen ut till ledet, som de ställer upp i när de ska gå till bamba, var det många som sjöng och dansade. Sångerna hade då suttit i under lektionen som var mellan musiken och lunchrasten. Det samma var det när de gick från musiksamlingen till sin plats för att jobba. Då gick de och smånyttade på sångerna och satte sig nöjda och glada i sina bänkar, några mer eller mindre nöjda och glada än andra. Det finns alltid de som vill fortsätta sjunga och de som tycker det räcker med en sång, eller ingen alls. Men överlag var de flesta glada och tyckte det var roligt att sjunga.

Enligt grundarna av Röris styr lusten våra vanor, som jag skrev tidigare i kapitel 4, och det som är roligt lär vi oss snabbare än det som är mindre roligt. Den tanken tror jag kan sitta i långt upp i åldrarna oavsett om vi vill eller inte. Eftersom vi lär oss lättare när vi har roligt påverkar det många delar i skolan. Genom att sjunga mycket utvecklar barn sitt språk. Det blir en naturlig inläring för dem utan att de själva reflekterar över det. Genom att börja sjunga mycket när barnen är små lär de sig språket på ett roligt och enkelt sätt. De tränar uttal

och blir säkra på ord, de lär sig många ord och utvecklar sitt språk fortare än barn som inte sjunger och använder språket på samma sätt.

Jag tolkar att barnen påverkas positivt av att ha en kort stund med sång och rörelse varje dag. Barnen i min undersökning blev pigga och glada och orkade jobba bättre på lektionen efter. Om det gynnar alla ämnen direkt kan jag inte svara på. Men eftersom de orkade jobba bättre måste det påverka. Lektionen efter musikstunden borde då ha bäst förutsättningar för att barnen ska arbeta bra. Läroplanen skriver att det är viktigt med varierande uttrycksformer i skolan för att barnen ska tillgodose sina olika behov. Alla lär sig inte bäst genom att sitta och lyssna på läraren hela dagen. Det finns självklart de som gör det eftersom alla bildar kunskap på olika sätt. Enligt läroplanen borde alla bli erbjudna olika metoder för kunskapsutveckling i skolan för att hitta det som passar en själv bäst. Vet man vad som är den bästa stilen för en själv kan man påverka sitt eget kunskapsinhämtande och på så sätt hitta lusten att vilja lära sig mer. En återkommande fras i denna uppsats har varit just att man lär sig bättre om man har roligt. Och den tanken stämmer och borde verkligen tas till vara på i skolan för att få glada och pigga barn som vill lära sig. Jag har fått bra svar på titeln på mitt arbete.

7.2 Metodval

Det finns olika slags intervjuer och observationer som är mer eller mindre strukturerade. Jag använde mig av ostrukturerad intervju och relativt osystematisk observation. Att använda mig av intervju är jag jättenöjd med. För som jag skrev tidigare i kapitel 5 är det svårt att hålla sig till ett strikt intervjuschema med så pass små barn. De vill gärna prata om allt som faller dem in. Genom att jag kunde ställa följdfrågor till barnen som: Hur menar du med det? Hur tänker du då? Kan du berätta mer för mig? blev det en mer naturlig dialog. På det sättet fick jag fram svar som gav mig en bra förståelse för hur barnen tänkte om sin upplevelse. Det hade varit svårt att lämna ut en enkät till så pass små barn, då de inte kan skriva riktigt och inte heller uttrycka sig i skrift på samma sätt som i tal. Jag intervjuade barnen genom att skriva ner vad de sa, jag hade ingen bandspelare där jag kunde ha spelat in hela samtalet. Det hade helt klart varit bra att ha en bandspelare för att kunna analysera mer vad det var de sa. Men återigen eftersom det är barn jag har intervjuat blir det inte så långa och krångliga förklaringar utan korta och enkla svar. Barnen var även snälla och väntade medan jag skrev ner deras härliga kommentarer, då fick de också chansen att läsa det jag skrev och se så jag skrev det de sa. Det var viktigt att jag skrev hur pigga de blev eller att man kanske bara var lite trött och ganska glad men hade väldigt roligt.

Vad gäller observationer kunde jag ha observerat mer systematiskt, vilket betyder att jag kunde ha suttit på en stol mer och bara observerat barnen med en fråga i tanken. Men samtidigt när jag tänker efter så fick jag en bra bild av hur barnen reagerade ändå. Fördelen med att gå runt bland barnen var att jag verkligen kände stämningarna och såg deras ansiktsuttryck tydligare än om jag hade suttit helt still och bara sett allt från en vinkel. Men att observera barnen och se hur tydligt de visade sina känslor och tankar om musiken gjorde mig glad. De visade det både fysiskt men även genom miner och uttryck.

Hade jag bara använt mig av intervju eller observation hade jag nog inte fått samma tydliga bild av de olika sammanhangen. Men genom att använda mig av de båda metoderna fick jag en klar och tydlig bild av barnens tankar och svar på mina frågeställningar.

Hade jag däremot bara använt mig av en strukturerad modell på både observationer och intervjuer hade jag kunnat få mer konkreta ja och nej svar. Eftersom barn gärna vill prata om flera saker samtidigt blir det längre svar att bearbeta när intervjun är klar. Hade jag bara frågat frågor där barnen fick välja mellan ja och nej hade det möjligtvis blivit enklare att sammanställa. Det samma gäller observationerna, hade jag bara suttit still och observerat en sak, en fråga, kanske till och med ett barn hade jag säkerligen fått fram mer information. Genom att observera bara ett fåtal barn kunde jag ha sett om de utvecklades personligt på ett annat sätt än nu.

7.3 Konsekvenser för framtida forskning och arbete inom musik

Det finns många frågor som fortfarande inte är besvarade vad gäller musikens påverkan på barnen i skolan och om det påverkar inläringen. Några frågor som jag kom att tänka på var: Finns det något som pekar på att musiken påverkar inläringen? Är det någon speciell musikstil/speciella sånger som är bättre än andra? Är det sången eller rörelsen i sig eller kombinationen av de båda som gynnar lärandet mest?

Det mest fascinerande var när de lite okoncentrerade barnen klarade av detta utan minsta problem. Det var som att de fick en ny chans för att det var ett ”nytt ämne”. Jag berömde självklart alla barn och lite extra beröm till dem som behövde det. Vid dessa tillfällen kunde ingen identifiera några barn i klassen som oroliga. Genom den iakttagelsen kan jag inte låta bli att tolka det som att musik är bra. Det stärker självkänslan, det gynnar språket, det stärker ens kroppskänedom när man dansar och ser vad man klarar av. Musiken gör att man blir pigg, glad och motiverad. Den ger dig energi eller gör att överskottsenergin försvinner. Det finns mycket bra att skriva om musikens påverkan på barn. Och det är ett ämne man borde fokusera på mer och framför allt forska för att få fram det som jag nu kan dra slutsatser av: Att musik påverkar barn positivt på många sätt, och eftersom barnen blir glada av att ha musik i skolan gynnar det indirekt deras inläring av all annan kunskap i skolan eftersom de är pigga och glada.

Detta är ett ämne man absolut borde forska vidare inom. Det gynnar alla inom verksamheten i skolan att ha lite sång och musik varje dag. Barnen blir glada för att de får röra på sig och personalen blir glada de med. Som jag sa tidigare behöver alla röra på sig för att orka med långa arbetsdagar.

Källor och litteratur

Muntliga källor

Intervjuer med 20 barn torsdagen den 10 maj 2007

Litteratur

Bjørkvold, J-R. (1991). *Den musiska människan*. Stockholm: Runa Förlag

Dessen, G. (1990). *Barn och rörelse*. Stockholm: HLS Förlag

Forsberg, J. Forsberg A. (2006). *Musik, 12 sånger för stora och små barn*. Alingsås: Studieförbundet Bilda för kyrka och samhälle

Grindberg, T. & Langlo Jagtøien, G. (2000). *Barn i rörelse*. Lund: Studentlitteratur

Gustavsson, G. & Hugoh S-B. (1987). *Full fart i livet – en väg till kunskap*. Mjölby: Cupiditas Discendi

<http://www.friskissvettis.se/> (MENYER: Träning → Röris)

Jederlund, U. (2002). *Musik och språk*. Malmö: Runa förlag

Jernström, E. & Lindberg, S. (1995). *Musiklust*. Malmö: Runa förlag AB.

Näverbrant B-M. & Wiklund P. (2005), *Sally säl*, Mölndal: Förlaget Lutfisken

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer* (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Stockholm: Skolverket och CE Fritzes AB

Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket

Vygotskij, L. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos AB

Welén, T. (2003). *Kunskap kräver lek*. Myndigheten för skolutveckling. Stockholm: Liber Distribution

Bilagor

Intervjufrågor

Brev till föräldrar om intervju

Intervjufrågor till barnen i klassen

- Hur tyckte du det var att ha lite musik varje dag?
- Vad var det som var roligt, tråkigt...?
- När under skoldagen hade ni musik?
- Vid vilken tid på dagen var det bäst att ha musik?
- Vad var det som var bra med att ha musik då?
- Blev du glad, arg, ledsen, pigg, trött eller liknande?
- Hur kände du dig efter musiken?
- Vad jobbar ni med efter musiken?
- Hur kändes det att jobba med det efter musiken?
- Var det någon skillnad än om du jobbar med detta vid ett annat tillfälle?
(Direkt på morgonen, efter gympan, efter lunch...)
- Tycker du att alla barn och skolor borde ha musik varje dag på detta sätt?
- Vad tror du är bra eller dåligt med det?

Hej alla föräldrar!

Jag heter Johanna Forsberg och jag gjorde min slutpraktik (VFU: verksamhetsförlagd utbildning) i ert barns klass v 5-10.

För er som inte vet vem jag är så läser jag på lärarutbildningen i Göteborg och har läst musik, svenska och engelska. Jag hade även VFU i samma klass förra året.

Under min tid i klassen har vi haft en hel del musikinslag som jag sedan skrev ett arbete om. Nu är det dags för mig att skriva mitt examensarbete som handlar just om vilka effekter sång, musik och rörelse har på barnen i skolan. Självklart sitter barnen själva inne med de bästa svaren därför undrar jag om det är okej med er att jag intervjuar ert barn? Frågorna handlar om hur de själva upplevde sångstunderna och hur de tyckte att det var.

Jag kommer inte att skriva ut några namn eller uppgifter i mitt arbete som påvisar vilket barn som säger vad. Men för att få prata med ert barn måste jag ha er tillåtelse enligt konstens alla regler. Jag hoppas det är okej med er, om inte så respekterar jag självklart det! Jag intervjuar bara de barn vars föräldrar gett sitt godkännande.

Skriv under lappen och lämna till Kerstin så snabbt som möjligt.

Tack för hjälpen!

MVH

Johanna

-
- Självklart får du intervjuar mitt barn!
 - Nej, jag vill inte att du intervjuar mitt barn!

Barnets namn: _____

Förälders underskrift: _____

